

Research Paper

Analysis of the link between economic, demographic and religious policies in the formation of family patterns and lifestyles related to the balanced development of the youth population in Khorasan Razavi Province

Aaliyeh Alizadeh¹, Gholamreza Jafarinia^{*2}, Bagher Gorgin³

1. PhD student in Sociology - Iranian Social Issues, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran.
2. Associate Professor, Department of Sociology, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran
3. Assistant Professor, Department of Islamic Studies, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran

ARTICLE INFO

Abstract

PP: 580- 595

Use your device to scan and read
the article online

Keywords: *Strategic policies, lifestyle, family, balanced development of the youth population*

The low population growth of Iran in recent years has faced the country with many risks in the future. Iran has experienced significant demographic changes in the last few decades. This has forced the country's officials and policymakers to strive to adopt policies in line with the ideas of population increase. In this regard, the aim of the present study was to analyze economic policies, population and family control, and religious-belief lifestyle and family in relation to the balanced development of the youth population in Khorasan Razavi. The research method is of an applied and qualitative type. The statistical population of the study includes experts familiar with the subject, whose sample size was determined by the theoretical saturation method to be 50 people. Interviews and questionnaires were used to collect data. Validity was confirmed by experts' opinions and reliability by Cronbach's alpha. Qualitative content analysis and regression and SPSS software were used to analyze the data. The findings showed that there is a relationship between economic policies, population and family control, and religious-belief lifestyle and family in relation to the balanced development of the youth population, and all research hypotheses were confirmed.

Citation: Alizadeh, Aaliyeh, Jafarinia, Gholamreza, Gorgin, Bagher. (2025). **Analysis of the link between economic, demographic and religious policies in the formation of family patterns and lifestyles related to the balanced development of the youth population in Khorasan Razavi Province.** Quarterly Journal of Geography (Regional Planning), 15(17), 580- 595

DOI: 10.22034/jgeoq.2025.537153.4310

*** Corresponding author:** Somayeh Amirteimouri, **Email:** amirtaimoori@uk.ac.ir

Copyright © 2024 The Authors. Published by Qeshm Institute. This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

The "young" population in any society plays a fundamental role in the transformation of a country as a fundamental axis in sustainable development. The young population is motivated, optimistic, energetic, and creative. In all developed countries, the young population is an advantage for progress and development. In fact, the young population keeps the hope for success alive in every society. In general, it can be said that every civilization and every society needs the young population to hope for the future and to walk the path of the future.

Methodology

The research method is applied and qualitative. The statistical population of the research includes experts familiar with the subject, and the sample size was determined by theoretical saturation method to be 50 people.

Results and Discussion

According to the findings, it can be stated that the correlation coefficient is 0.520 and the significance level is less than 0.05, and the coefficient of determination shows that 40 percent of the changes in balanced youth development are explained through social strategic policies.

Conclusion

According to the findings, it can be stated that the correlation coefficient is 0.320 and the significance level is less than 0.05, and the determination coefficient shows that 21 percent of the changes in balanced youth development are explained through strategic policies of religious-belief policies.

References

1. Arnason A, Langanica N, Dugas LR, Mora N, Luke A, Markossian T(2020). Family-based lifestyle interventions: What makes them successful? A systematic literature review. *Prev Med Rep.* 3(90).1-22.
2. Chen,M(2023). Can Quantitative Easing Population Policy Rescue China's Sinking Fertility Rate? A Comparative Examination between Jiangsu and Zhejiang. *International Economic Review.*2(10), 100-119.
3. Do,M(2018). China's population policies: Past, present and future. *ACE Arquitectura Ciudad y Entorno* 12(36):201-218.
4. Dühr, S. (2024). Population Growth and Distribution in Australia: Policy and Governance Challenges for a More Balanced Settlement Structure. *Urban Policy and Research*, 42(2), 109–123.
5. Kolk, M. (2021) 'Government Transfers to Parents and Population Policy in a Global Perspective: An Economic Demographic Perspective', *The Journal of Development Studies*, 57(9). 1483–1498. .
6. Jiang Q, Li S, Feldman MW. (2017).China's Population Policy at the Crossroads: Social Impacts and Prospects. *Asian J Soc Sci.*41(2):193-218.
7. Goldstone, J.A.; May, J.F.(2023). How 21st Century Population Issues and Policies Differ from Those of the 20th Century. *World3*, (9), 467-476.
8. Speidel JJ, Weiss DC, Ethelston SA, Gilbert SM(2019). Population policies, programmes and the environment. *Philos Trans R Soc Lond B Biol Sci.*364(1532):3049-65.
9. Yidie Lin, Baiyang Zhang, Meijing Hu, Qiang Yao, Min Jiang, Cairong Zhu, (2024).The effect of gradually lifting the two-child policy on demographic changes in China, *Health Policy and Planning*, 39(4). 363–371
10. Zhai, Z., & Jin, G. (2023). China's family planning policy and fertility transition. *Chinese Journal of Sociology*, 9(4), 479-496
11. Adler, Alfred(1997). *Understanding Life An Introduction to the psychology.* Translated by colinBrett
12. *BusinesDictionary* online. <http://www.businessdictionary.com>, view date: 2017/10/21
13. *Cambridge Dictionary* online. <http://dictionary.cambridge.org/dictionary>, view date:2017/10/20

14. Longman Dictionary online. <https://www.ldoceonline.com/dictionar>, view date: 2018/10/21
15. MACMILLACN Dictionary online. <http://www.macmillandictionary.com>, view date :2018/10/21
16. Merriam Webster dictionary online. <https://www.merriam-webster.com>, view date: 2018/10/19
17. Oxford ADVANCED LERANER'S Dictionary , 2005(offset), 7
18. Bennett, W. L. 1998. The uncivic culture: Communication, identity, and the rise of lifestyle politics. PS: Political Science and Politics 31 (4): 741-61
19. Miles and et.al (2002), "The changing consumer: Markets and meanings", London , Rotledge.
20. Woodward, K (1997). Identity and difference ,London: Sage.
21. Shahm, V et al (2007), "Political consumerism: How Communication and Consumption orientations Drive lifestyle politics", The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science.
22. Ziegenspeck, Svantje (2004), "lifestyles of private forest as an indication of social change", forest policy and economics, 6.
23. Cockrham, W. C. & Rutten, A. & Abel, T. (1997) Conceptualizing Contemporary Health Lifestyles, Moving Beyond Weber. The sociological Quarterly.38(2)
24. Cockrham, W. C. (2000) The Sociology Of Health Behavior and Health Lifestyles. London: Prentice Hall college
25. Williams, S. J. (1995) Theorizing Class, Health and Lifestyles: Can Bourdieu Help Us.

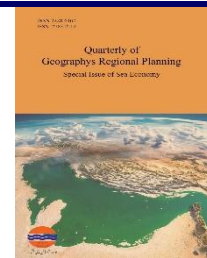
انجمن ژئوپلیتیک ایران

فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه‌ای)

دوره ۱۵، شماره ۶۰، پاییز ۱۴۰۴

شاپا چاپی: ۶۴۶۲-۲۲۲۸ شاپا الکترونیکی: ۲۱۱۲-۲۷۸۳

Journal Homepage: <https://www.jgeoqeshm.ir/>

مقاله پژوهشی

تحلیل پیوند سیاست‌های اقتصادی، جمعیتی و مذهبی در شکل‌گیری الگوی خانواده و سبک زندگی مرتبط با توسعه متوازن جوانی جمعیت در استان خراسان رضوی

عالیه علیزاده - دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی - مسائل اجتماعی ایران، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران.

غلامرضا جعفری نیا* - دانشیار گروه جامعه‌شناسی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران

باقر گرگین - استادیار گروه معارف اسلامی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران

چکیده	اطلاعات مقاله
رشد پایین جمعیت ایران در سال‌های اخیر، کشور را با خطرات زیادی در آینده روبرو کرده است. کشور ایران در چنددهه اخیر تحولات جمعیت‌شناختی چشمگیر را تجربه کرده است. این امر مسئولین و خط مشی‌گذاران کشور را به تکاپو واداشته که در راستای ایده‌های افزایش جمعیت سیاست‌هایی را اتخاذ نمایند. در این راستا هدف تحقیق حاضر تحلیل سیاست‌های اقتصادی، کنترل جمعیت و خانواده و مذهبی - اعتقادی سبک زندگی و خانواده در ارتباط با توسعه متوازن جوانی جمعیت در خراسان رضوی بود. روش تحقیق از نوع کاربردی و کیفی است. جامعه آماری تحقیق شامل خبرگان آشنا به موضوع هستند که با روش اشباع نظری حجم نمونه ۵۰ نفر تعیین شد. جهت گردآوری داده‌ها از مصاحبه و پرسشنامه استفاده گردید. روایی با نظرات خبرگان و پایایی با آلفای کرونباخ مورد تایید قرار گرفت. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل محتوای کیفی و رگرسیون و نرم افزار spss استفاده شد. یافته‌ها نشان داد بین سیاست‌های اقتصادی، کنترل جمعیت و خانواده و مذهبی - اعتقادی سبک زندگی و خانواده در ارتباط با توسعه متوازن جوانی جمعیت رابطه وجود دارد و تمامی فرضیه‌های تحقیق مورد تایید قرار گرفتند.	شماره صفحات: ۵۸۰-۵۹۵ از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید واژه‌های کلیدی: سیاست‌های راهبردی، سبک زندگی، خانواده، توسعه متوازن جوانی جمعیت

استناد: علیزاده، عالیه، جعفری نیا، غلامرضا، گرگین، باقر. (۱۴۰۳)، تحلیل پیوند سیاست‌های اقتصادی، جمعیتی و مذهبی در شکل‌گیری الگوی خانواده و سبک زندگی مرتبط با توسعه متوازن جوانی جمعیت در استان خراسان رضوی. فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه - ای)، ۱۵(۱۷)، ۵۸۰-۵۹۵

DOI: 10.22034/jgeoq.2025.537153.4310

* نویسنده مسئول: غلامرضا جعفری نیا، پست الکترونیکی: jafarinia_reza@iaubushehr.ac.ir

مقدمه

جمعیت "جوان" در هر جامعه ای بعنوان محور اساسی در توسعه پایدار نقش اساسی در تحولات یک کشور دارد، جمعیت جوان با انگیزه، خوش فکر، با انرژی و دارای خلاقیت است و در همه کشورهای توسعه یافته جمعیت جوان یک امتیاز برای پیشرفت و توسعه است و در حقیقت جمعیت جوان امید به موفقیت را در هر جامعه ای زنده نگه می دارد و به صورت کلی می توان گفت هر تمدن و هر جامعه ای برای امیدواری به آینده و پیمودن مسیر آینده نیاز به جمعیت جوان دارد. متأسفانه ما در سالهای اخیر شاهد بعضی پدیده های اجتماعی بودیم که باعث شد وضعیت جمعیت ما را تحت تاثیر قرار دهد، از وجود ۱۳ میلیون جوان مجرد تا ۱۰ درصد جمعیت سالمند و ۲۷ درصد کاهش موالید و در کنار آن مشکلاتی چون تک فرزندی، ازدواج دیر هنگام، تجرد قطعی و چندین مشکل و آسیب اجتماعی دیگر در کشور ما باعث شد که جمعیت جوان کاهش و خطر بزرگی ما را تهدید کند که به اعتقاد کارشناسان در سال ۱۴۲۰ نیمی از جمعیت کشور غیرفعال است و این می تواند بر مسائل مهم کشور از مشارکت اجتماعی تا توسعه اقتصادی کشور تأثیرات منفی داشته باشد. خانواده و مباحث مرتبط با آن موضوعی بسیار گسترده است که در ده ها کتاب و رساله نمی توان به طور کامل به آن پرداخت. اقدام در حوزه اقتصادی این است که باید توسعه متوازن جمعیت با توزیع متوازن ثروت همراه باشد و عوامل فقر شناسایی شود، فرد فقیر در شهرهای بزرگ ممکن است گرایشی به فرزندآوری نداشته باشد؛ اما در مناطق محروم دغدغه فقر و ثروت وجود ندارد و کمتر ملاک است؛ چون بخشی از منابع را تولید می کنند و نگرانی زیادی ندارند. طبق نظر اساتید بزرگ اقتصاد باید به توسعه اولیه برگشت؛ یعنی جغرافیا و جمعیت؛ اقدامی که می شود این است که نهادهای خوب و دسترسی که منابع حیاتی دارند شناسایی و جمعیت را به آن مناطق اعزام کرد. تله های فقر باعث می شود گرایش مردم به فرزندآوری کم شود حتی فقر می تواند باعث مرگ تدریجی بخشی از جامعه شود. در این مجال آنچه مورد مذاقه قرار گرفته است، پی گیری پاسخ به این پرسش است که چرا با وجود محتوای غنی اسلامی و با وجود دسترسی به حقایق مسلم دینی، در زمینه سبک های زندگی، امروزه گاهی شاهد نابسامانی در عمل به آنها در حوزه زندگی فردی و اجتماعی هستیم. مشکل دنیای امروز بروز بحران هویت در افراد خانواده است. گم کردن جهت و معنای زندگی، افراد را دچار آشفتگی کرده است و در رویارویی با مشکلات زندگی، خانوادگی، آن ها را به استیصال می کشاند. بحران هویت خانواده در عصر حاضر یکی از رویدادهای تلخی است که در گذر از زندگی سنتی به زندگی مدرن دامن گیر جوامع بشری شده است.

۲- ادبیات تحقیق

۱-۲- سبک زندگی

از نظر آدلر سبک زندگی حاصل تلاش اشخاص برای حل مشکلات و دستیابی به اهدافی است که تعیین نموده است و مسیر و راه و روشی که در این جهت می پیماید سبک زندگی او را نشان می دهد. البته این روش و سبک متأثر از آراء، عقاید و نگرش ها و همچنین مرتبط با مفهوم علاقه اجتماعی فرد می باشد که ضمناً برای فرد محدودیت ها و ممنوعیت هایی به همراه دارد.

«فرد بر اساس ویژگی های شخصیتی، درجه علاقه اجتماعی حس برتری جویی و نگرش و عقایدش، اهدافی را برای خود تعیین می کند و برای دستیابی به این اهداف راه و روشی برمیگزیند که همان سبک زندگی آنها است. این راه و روش و سبک زندگی نقش خطوط راهنما در مسیر تحقق اهداف را ایفا می کند. البته این خطوط راهنما محدودیت ها و ممنوعیت هایی به همراه دارد که فرد بالغ خود را ملزم به حرکت در مسیر آن می داند» (آنبشر، ۲۰۲۰: ۲۲۰-۲۱۹)

بوردیو از سبک زندگی تعریف دقیق و مشخصی ارائه نمی دهد با این وجود یکی از مفاهیم کلیدی و با اهمیت نزد وی، همین مفهوم است. در کتاب تمایز به دفعات واژه سبک زندگی را می توان مشاهده نمود. برای بوردیو سبک زندگی یکی از عناصر تبیین کننده مفهوم تمایز است. «اگر وضعیت ظاهری منزل و یا نحوه لباس پوشیدن افراد شاخصی برای تعیین سبک زندگی آنها است، دلیل آن فقط ضرورت های اقتصادی و فرهنگی نیست، بلکه تجارب گذشته در ناخودآگاه افراد به طور عمیقی رخنه کرده و تمایزی آشکار در سبک زندگی گروه ها و طبقات مختلف جامعه حادث می شود» (بوردیو، ۱۳۹۱: ۱۲۱)

یکی از واضح‌ترین تعبیر در ارتباط با تعریف سبک زندگی توسط گیدنز ارائه شده است. از نظر وی: «سبک زندگی را می‌توان به مجموعه‌ای کم و بیش جامع از عملکردها تعبیر کرد که فرد آن‌ها را برای برآورده کردن نیازهای جاری خود و همچنین راهی برای تشخیص و هویت بخشیدن به خود انتخاب می‌کند» (گیدنز، ۱۳۷۸: ۱۲۰).

«الگوهایی از کنش که تمییز دهنده افراد جامعه از یکدیگرند» (باینگانی، ایراندوست و احمدی به نقل از چینی ۱۳۹۲: ۶۱) «مجموعه‌ای از رفتارهای قابل مشاهده و معنی‌دار که از سوی افراد تعریف می‌شود» (باینگانی، ایراندوست و احمدی به نقل از سوبل ۱۳۹۲: ۶۱)

«سبک زندگی الگویی برآمده از ارزش‌ها و باورهای مشترک یک گروه یا جامعه است که به صورت رفتارهای مشترک ظاهر می‌شود» (مهدوی کنی به نقل از مک کی، ۱۳۸۶: ۲۰۷)

همان‌طور که مشخص است هریک از تعاریف فوق‌علی‌رغم نقاط اشتراک زیاد به نوعی مکمل یکدیگر هستند و با توجه گستردگی، پیچیدگی، شرایط محیطی و مقتضیات زمانی و همچنین وجود عوامل متعدد تأثیرگذار بر مفهوم سبک زندگی این پراکندگی و گستردگی آراء و نظرات امری گریزناپذیر است. با این وجود یکی از جامع‌ترین تعاریفی که از نظر نگارنده ارائه شده تعریف زیر می‌باشد:

«سبک زندگی راه و روش زندگی افراد، خانواده‌ها (خانوارها) و جامعه در مواجهه با محیط‌های فیزیکی، روانی، جامعه و محیط اقتصادی است که به صورت روزانه نمایان می‌شود. سبک زندگی بیانگر کار و شغل و الگوی رفتاری اوقات فراغت و نشانگر فعالیت‌ها فردی، نگرش‌ها، علایق، نقطه نظرات، ارزش‌ها و نحوه تخصیص درآمد است. همچنین منعکس‌کننده خویشتن‌شناسی و خودآنگاری افراد است، یعنی روشی که باعث می‌شود خودشان را ببینند و یا باور این که توسط دیگران دیده می‌شوند. سبک زندگی ترکیبی از انگیزش‌ها، نیازها و خواسته‌ها و تحت تأثیر عواملی نظیر: فرهنگ خانواده، گروه‌های مرجع و طبقه اجتماعی می‌باشد» (حیدری، ۱۴۰۲).

۲-۲- مبانی نظری توسعه متوازن جمعیت

در لغتنامه جمعیت‌شناسی که بخش جمعیت‌شناسی دفتر اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل به سال ۱۹۵۸ منتشر کرده است، جمعیت‌شناسی را دانشی تعریف کرده‌اند که به مطالعه جمعیت‌های انسانی می‌پردازد. این مطالعه عمدتاً از دیدگاه کمی در زمینه تعداد جمعیت، ساخت جمعیت، تغییر و تحول جمعیت و ویژگی‌های کلی آن است. از این دیدگاه جمعیت‌شناسی جنبه کمی و مقداری به خود می‌گیرد و کسانی که با این دید به جمعیت‌شناسی نگریسته‌اند، آن را علم آماری یا علم ریاضی جمعیت‌ها دانسته‌اند. با تغییر دیدگاه‌ها، برخی از ابعاد جمعیت‌شناسی اهمیت بیشتری یافته و مباحث جدید تری وارد قلمرو آن شده است، جغرافیا دانان بر توزیع جغرافیای جمعیت و تفاوت‌های قاره‌ای و منطقه‌ای آن، جامعه‌شناسان بر ابعاد جمعیتی پدیده‌های اجتماعی، انسان‌شناسان به دگرگونی‌های جمعیت‌های انسانی بویژه از نظر دیرینه‌شناسی جمعیت، اقتصاد دانان بر توان‌های اقتصادی جامعه، تولید و توزیع کالاها و خدمات و بالاخره متخصصان توسعه بر نقش دوگانه جمعیت به عنوان بر انگیزنده و باز دارنده توسعه پرداخته‌اند. با گذشت زمان، بتدریج جنبه‌های کاربردی جمعیت‌شناسی افزایش یافته و به تبع آن، نگرش‌های کمی که در آغاز بستر توسعه و تکامل جمعیت‌شناسی بوده‌اند، با نگرش‌های کیفی در هم آمیخته و دانشی نو با ویژگی‌های خاص خود به وجود آمده است. امروزه جمعیت‌شناسی یکی از ابزارهای مهم برنامه‌ریزی‌های اقتصادی و اجتماعی شده و نقش کلیدی یافته است. استفاده از این علم در برنامه‌ریزی‌های اقتصادی و اجتماعی و افزایش روز افزون قلمروهای کاربردی آن، تحلیل و شناخت ویژگی‌های آن را الزامی ساخته و هر چه دامنه کاربردی آن گسترده‌تر شده، شناخت ویژگی‌های جمعیت هم اهمیت بیشتری یافته است و به موازات آن روش‌های تحلیلی دقیق‌تر و جامع‌تری مطرح شده و با گذشت زمان بر غنای آنها افزوده شده است. توسعه دانش انفورماتیک اقهای تازه‌ای را در این زمینه گشوده و امکان مقایسه، تحلیل و نتیجه‌گیری‌های جامع‌تری را فراهم ساخته است. سازمان پژوهشی و بین‌المللی مربوط به جمعیت نیز اقدامات مهمی در زمینه‌های گردن تعاریف مفاهیم و مبادله دیافته‌های تحقیقاتی به عمل آورده‌اند و بات ایجاد بانک‌های جمعیتی، تاسیس انجمن‌ها و تشکیل گرد همایی‌های علمی و فنی، نقش

ارزنده ای را در انتقال نوآوری های داشته و امکان استفاده از این اطلاعات را در سراسر جهان امکان پذیر ساخته اند. (زنجانی، ۱۳۹۸)

۳-۲- سبک زندگی و توازن جوانی جمعیت

به باور کارشناسان، جمعیت جوان یکی از عوامل مهم اقتدار و از پایه های قدرت و رشد اقتصادی و اجتماعی کشورها به شمار می رود. قدرت و توسعه هر کشور در رابطه با نیروی انسانی و جمعیت معنا پیدا می کند و حرکت به سمت توسعه همه جانبه به توسعه و ارتقای سرمایه انسانی نیاز جدی دارد. دوره جوانی به لحاظ جمعیت شناختی از اهمیت قابل توجهی در مقایسه با سایر دوره های سنی برخوردار است. در این سنین بیشترین تغییرات و گذرهای زندگی نظیر اتمام تحصیلات، ورود به بازار کار، ورود به دوره بزرگسالی، ازدواج، تشکیل خانواده و تجربه والد شدن اتفاق می افتد. در این دوره فرد شرایط الزام را برای کنش مستقل در تمام عرصه های زندگی کسب می کند و با اندوخته های خود وارد عرصه اجتماع می شود، از همین رو دوره جوانی از اهمیت بسیار زیادی در زندگی فردی و اجتماعی افراد برخوردار است. (نوری، ۱۳۹۸).

امید به زندگی و تداوم حیات خانواده وقتی که به بررسی علل طلاق ها می پردازیم، یکی از علل بارز آن را نداشتن فرزند می یابیم، هرچند که ممکن است زوجین، خود تصمیم به نداشتن فرزند گرفته باشند، و یا به دلیل وجود مشکلات ژنتیکی و یا بیماری هایی که منجر به عدم باروری شده است، توان تولید نسل را نداشته باشند. به هر حال یافته های تحقیقاتی و مشاهدات بالینی حکایت از آن دارد که عدم حضور فرزند در محیط خانواده، یکی از عوامل ناپایداری در زندگی مشترک است. فرزند، مخصوصاً فرزند خردسال به منزله پیوندی است بین مادر و پدر و از این رو بی فرزندی و حتی کم فرزندی باعث تزلزل خانواده می شود. اما اینکه چرا با توجه به آثار مفید و سودمند فرزندآوری و جوانی جمعیت و اینکه داشتن فرزند در فرهنگ ملی و روایات دینی ما یک ارزش به شمار می آید، در سال های اخیر تمایل زوج های جوان به فرزندآوری کاهش یافته و جمعیت کشور رو به پیری گراییده موضوعی است که کارشناسان دلایل متعددی برای آن بیان می کنند. بی فرزندی و کم فرزندی در خانواده ها یک فضای خالی را به وجود می آورد و باعث تضاد و بی علاقه ای به زندگی مشترک می شود. تحقیقات انجام شده در ایران نشان می دهد که خانواده های بی فرزند بیش از هر نوع خانواده دیگر در معرض گسست قرار دارند. امروزه با توجه به نقش مثبت فرزند در استحکام و تداوم حیات خانواده، تصمیم به داشتن فرزند در برخی از فرهنگ ها رو به افزایش گذاشته است و حتی برخی از خانواده های بی فرزند، اقدام به پذیرفتن فرزند خوانده می کنند. خدمات مورد نیاز سالمندان ۴ برابر افراد عادی است و بیشترین بار مالی خدمات دهی به سالمندان بر عهده بیمه ها است. آن طور که بابک نگاهداری رئیس مرکز پژوهش های مجلس گفته است ۶۰ درصد از منابع مالی بیمه ها تا سال ۱۴۳۵ برای ۱۴ درصد از جمعیت کشور هزینه خواهد شد. این ۱۴ درصد همان سالمندان هستند که نیازمند خدمات ۴ برابری نسبت به سایر افراد جامعه اند. با استناد به نتایج سرشماری سال ۹۵ تعداد ۷ میلیون نفر از جمعیت کشور را سالمندان تشکیل می دادند که این تعداد رو به افزایش است. در حال حاضر نیز سالمندان ۱۰ درصد جمعیت کشور را تشکیل می دهند. جمعیت ایران از دو مسیر پیر می شود. مسیر اول تغییراتی است که در پایه هرم سنی به دلیل کاهش باروری و کم شدن نسبت جوانان در کل جمعیت رخ می دهد و مسیر دوم نیز کاهش مرگ و میر و تغییرات ناشی از آن در نوک هرم جمعیتی است. (ستاری، ۱۳۹۸). در بررسی موانع فرزندآوری به بیش از ۴۰ متغیر می رسیم که در تقسیم بندی کلان آنها، دو ریشه اصلی دیده می شود؛ اول مسأله سبک زندگی و فرهنگ است و دوم مسأله اقتصاد و موانع اقتصادی که پیش روی زوج های جوان است. امروزه فرهنگ سازی علیه فرزندآوری به حدی قوی است که بزرگترین سد در برابر فرزندآوری محسوب می شود و همه باید دست به دست هم بدهیم تا این مشکل رفع شود. به عنوان مثال، ما گاهی با گزاره های غلط فرهنگی مواجه هستیم که باید بازتعریف و اصلاح شود؛ مثل تربیت بهتر با فرزند کمتر، کیفیت زندگی بیشتر با تعداد فرزند کمتر و.... همچنین سبک زندگی شهرنشینی و آپارتمان نشینی هم روی کاهش میل به فرزندآوری تأثیر دارد. سبک زندگی و الگوی زندگی تأثیر بسیار حائز اهمیتی روی الگوی فرزندآوری دارد. از سوی دیگر کاهش ازدواج، افزایش طلاق، افزایش سن ازدواج و کاهش فرصت فرزندآوری، تغییر الگوی خانواده ها، افزایش میل بانوان به سزارین و محدودیت این نوع زایش برای تعدد فرزند نیز از عوامل اثرگذار دیگر است. (فرهادی، ۱۴۰۳). از سوی دیگر، زمانی که اشتغال و تحصیل برای

بانوان ما به عنوان اولویت محسوب می‌شوند، به طور طبیعی فرزندآوری بعد از سن ۳۰ سال صورت می‌گیرد. بنابراین دولت‌ها و حاکمیت‌ها باید در مسائل اقتصادی و فرهنگی ورود کنند تا شاخص‌های جمعیتی اصلاح شود. (نوری، ۱۳۹۹).

۴-۲- پیشینه تحقیق

محزون (۱۴۰۲) تحقیقی با عنوان اثربخش سازی سیاست‌های جمعیتی در چارچوب مدل‌های: گذار جمعیتی، اقتصاد خانوار و اندازه‌گیری تعیین‌کننده‌های بلافصل فرزندآوری در ایران انجام داد. در ستاد ملی جمعیت نیز می‌توان راهبردهای اجرایی‌ای نظیر «فراهم نمودن زمینه حمایت از طرح‌ها و برنامه‌های ارتقاء دهنده‌ی نشاط و شادابی خانواده‌ها در فضای عمومی کشور»، «تعامل چهره به چهره و محله محور در ارائه مشاوره‌ها و آموزش‌های عمومی لازم به خانواده‌ها»، «اجرای اقدامات تشویقی و اعطای مشوق‌ها حتی الامکان در داخل محله‌های سکونت خانواده‌های مشمول به ویژه در مساجد» و نظایر آن را در دستور کار قرار داد.

بالاخانی (۱۴۰۱) تحقیقی با عنوان بررسی کیفی نگرش به سیاست‌های جمعیتی و فرزندآوری (مطالعه موردی جوانان استان اردبیل) انجام داد. در مرحله کدگذاری باز، از بین داده‌های تحقیق ۷ مضمون از ۷ واحد معنایی متوالی شامل: بیگانگی شناختی، ارزیابی منفی از سیاست‌ها، نارضایتی اجتماعی، زمانمندی باروری، نا همنوایی ناباروری به مثابه داغ اجتماعی، کفایت کمی و جنسی استخراج شد. یافته‌ها نشان می‌دهد نگرش افراد نسبت به سیاست‌های جمعیتی به لحاظ شناختی، پایین و به جهت فقدان اقدام عملی، منفی است. در الگوهای ساختاری جدید، افراد می‌توانند زمان فرزندآوری خود را کنترل، مدیریت و انتخاب نمایند. روستایی و مقدسی (۱۴۰۱) تحقیقی با عنوان ارزیابی سیاست‌های جمعیتی در سنجه اصول جرم‌انگاری؛ با تأکید بر قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت انجام دادند. در صافی نخست یعنی اصل ضرر، مداخلات صورت گرفته به تمامی از این اصل رویگردانند؛ حتی خوانش‌های محافظه‌کارانه از ضرر هم قادر به توجیه مداخلات جدید نیستند. توسل به اخلاق‌گرایی کیفری به عنوان دومین صافی، در موضوعی ذاتاً اخلاق خنثی نخواهد توانست این مداخلات را توجیه کند و در نهایت در عبور از صافی پدرسالاری کیفری، مداخلات صورت گرفته با تعارضی آشکارا درونی مواجه است به گونه‌ای که خیر فردی به عنوان توجیه‌گر مداخله در این فیلتر، قابلیت توجیه همگون مداخلات جدید را پیدا نخواهد کرد.

جعفری (۱۴۰۱) تحقیقی با عنوان قانون جوانی جمعیت و تهدید نسل انجام داد. در پژوهش حاضر پس از بیان سیر کاهش جمعیت در ایران به کمک نمودار و اشکال مختلف و ارائه قانون جوانی جمعیت به همراه چالش‌ها و الزامات مدنظر به این نتیجه رسیده ایم که تصمیم‌گیری در مورد سیاست‌های تنظیم خانواده، مطالعات و بررسی‌های کارشناسی بسیار بیشتری رامی طلبد و هر گونه سیاستگذاری عجولانه و برنامه ریزی سریع می‌تواند صدمات جبران ناپذیری را به کشور جمهوری اسلامی ایران وارد نماید. ذکایی (۱۴۰۱) تحقیقی با عنوان ارزش‌ها و سبک‌های زندگی جوانان ایرانی در نیم‌قرن اخیر: تداوم‌ها و گسست‌ها انجام داد. سیاست‌ها، استراتژی‌ها و تحولات مهمی چون به‌کارگیری مدل‌های توسعه غربی، فرایند تفکیک اجتماعی، تلاقی و منازعات گفتمانی و ایدئولوژیک، جنگ تحمیلی، نوسازی‌های ساختاری، فرآیندهای مربوط به جهانی‌سازی، رشد تکنولوژی‌های اطلاعاتی و ارتباطی نو و بازاندیشی‌های برآمده از تغییرات نقشی و کارکردی در زیست جوانی، از جمله زمینه‌های اصلی تغییر جایگاه جوانی در ایران می‌باشند. تغییرات فوق علاوه بر آنکه نشانه‌های زیادی از موقعیت و فرهنگ جهانی جوانی را در خود دارند، با شرایط تاریخی و محلی نیز پیوند داشته و از آن تأثیرپذیری‌های زیادی پذیرفته‌اند. درمجموع ارزیابی روند تاریخی تحولات ارزشی جوانان عناصری از تغییر و تداوم را به صورت هم‌زمان آشکار می‌سازد.

سهرابی (۱۴۰۰) تحقیقی با عنوان بررسی راهکارهای افزایش جمعیت در ایران براساس سبک زندگی اسلامی انجام داد. براساس یافته‌های این پژوهش با ترویج سبک زندگی اسلامی و تقویت این باور که تولید نسل دستور خدای متعال و سنت پیامبر اسلام است و وجوب آن تابع شرایط خاصی نیست می‌توان افراد جامعه را به امر فرزندآوری تشویق کرد. مهمترین راهکارهای عملی افزایش جمعیت عبارت است از تشویق جوانان به ازدواج و کاهش سن ازدواج، برنامه‌های تحکیمی با هدف کاهش میزان طلاق، جلوگیری از وسایل ضد بارداری و عقیم کردن، درمان و معالجه ناباروران، افزایش امید به آینده شغلی، جلوگیری از بی بند باری و فساد اخلاقی، راه اندازی شبکه‌های مجازی خانوادگی و مبارزه با اپیدمی کرونا می‌باشد.

قهفرخی و همکاران (۱۴۰۰) تحقیقی با عنوان چالش‌های اجرای سیاست‌های تشویقی فرزندآوری: مطالعه‌ای کیفی در شهر اصفهان انجام دادند. تحلیل‌ها نشان می‌دهد که فرزندآوری به مثابه‌ی امر خصوصی، مشوق‌های ناکافی و بی‌ارزش، ابهام در سیاست‌گذاری از تصویب تا اجرا، سیاست‌های موقتی و مقطعی، منجر به بی‌اعتمادی نهادی و غیرنهادی شده است. این‌گونه عوامل، همسوسازی خواست افراد با سیاست‌ها را دشوار و پیچیده نموده است. موفقیت سیاست‌های حامی فرزندآوری در گرو اعتماد متقابل مردم و دولت است.

فتحی (۱۳۹۵) تحقیقی با عنوان مطالعه جامعه‌شناختی رابطه سبک زندگی و جمعیت جوان و تأثیر آن بر سرمایه اجتماعی با تأکید بر قرآن و حدیث انجام داد. دو رویکرد بدبینانه و خوش بینانه به رشد جمعیت وجود دارد. در پایان تحقیق حاضر به این نتیجه رسید که اسلام یک دیدگاه سومی را متناسب با سبک زندگی اسلامی درباره جمعیت ارائه می‌کند و جمعیت جامعه پذیر و تربیت یافته را نه تنها تهدید ملی نمی‌داند، بلکه سرمایه اجتماعی تلقی می‌کند.

صادقی و همکاران (۱۳۹۴) تحقیقی با عنوان تورم جوانی جمعیت در ایران: خلأهای تحقیقاتی و الزامات سیاستی انجام دادند. نتایج بررسی نشان داد بیشتر مطالعات انجام گرفته در حوزه آسیب‌ها، انحرافات و مسایل اجتماعی جوانان بوده است. علاوه بر این، مطالعات مورد بررسی به حوزه‌هایی از جمله تحصیلات و اشتغال جوانان، اوقات فراغت، ازدواج و تشکیل خانواده، مشارکت اجتماعی، هویت، رفتارهای پرخطر، اینترنت، رسانه‌ها و دنیای مجازی، دینداری، روابط بین نسلی، مهاجرت و جابجایی، معاشرت و روابط دوستی دختر و پسر قبل از ازدواج پرداخته‌اند.

آرسنون و همکاران (۲۰۲۱) تحقیقی با عنوان مداخلات سبک زندگی مبتنی بر خانواده: چه چیزی باعث موفقیت آنها می‌شود؟ مروری بر ادبیات سیستماتیک انجام دادند. راهبردهای مکرر مورد استفاده ارائه آموزش و آموزش در مورد عادات سالم و بهزیستی (۹۴٪)، درگیر کردن جامعه در مراحل برنامه ریزی و اجرا (۸۰٫۶٪) و ارائه یادآوری و بازخورد (۴۷٫۲٪) بود. تفاوت میانگین Z-score BMI در ۴۰ گروه گزارش شد و در یک متاآنالیز گنجانده شد، بدون تفاوت آماری معنی‌داری بین گروه‌ها. یافته‌های این مرور سیستماتیک و متاآنالیز نشان می‌دهد که مؤلفه‌های یک برنامه مداخله سبک زندگی خانوادگی موفق شامل مدت زمان بین شش تا دوازده ماه و زایمان در یک محیط اجتماعی است. سایر عوامل کلیدی شامل ایجاد یک تیم چند رشته ای، استفاده از رویکرد مربی/نقش الگو، و تقویت پیام رسانی با فناوری است.

کولک (۲۰۲۱) تحقیقی با عنوان نقل و انتقالات دولت به والدین و سیاست جمعیتی در یک چشم انداز جهانی: یک دیدگاه جمعیت شناختی اقتصادی انجام داد. میزان چنین نقل و انتقالاتی بین کشورهای کم درآمد، با درآمد متوسط و با درآمد بالا به طور قابل توجهی متفاوت است، که من از طریق داده های پروژه حساب نقل و انتقالات ملی بررسی کردم. من استدلال می‌کنم که در جوامع با باروری پایین، میزان اجتماعی شدن هزینه های فرزندپروری برای باروری مهم است. میزان اجتماعی شدن فرزندپروری یک عامل تعیین کننده مهم برای سطوح باروری آینده خواهد بود و اگر به عنوان یک سیاست جمعیتی مورد استفاده قرار گیرد، مسیری ساده برای دستیابی به اندازه جمعیت مطلوب ارائه می‌دهد. با ادامه کاهش باروری جهانی، چنین سیاست‌هایی برای اکثر جوامع مرتبط خواهد بود و ابزاری برای دولت‌ها برای تأثیرگذاری بر سطح باروری در بسیاری از زمینه‌ها خواهد بود.

دو (۲۰۱۸) تحقیقی با عنوان سیاست‌های جمعیتی چین: گذشته، حال و آینده انجام داد. روش تحقیق از نوع کیفی بود. نتایج نشان داد در واقع سیاست باروری از فرآیند «دوره بدون سیاست تنظیم خانواده- دوره اولیه سیاست تنظیم خانواده- سیاست تک فرزندی- دوره تنوع باروری» پیروی می‌کند. در حالی که سیاست ثبت خانوار شاهد روند «دوره مهاجرت اداری - دوره اصلاحات و بازگشایی - دوره توسعه پایدار - دوره توسعه سریع» بود. حتی اگر این سیاست‌ها توسعه سریع جمعیت را کنترل می‌کند و استانداردهای زندگی آنها را به طور موثر بهبود می‌بخشد، برخی از مشکلات اجتماعی رخ داده است: مشکل پیری، عدم تعادل جنسیتی و عقب ماندن سالمندان/کودکان و غیره. اصالت تحلیل تحول سیاست‌های جمعیتی در چین می‌تواند به درک کمک کند ویژگی‌های جدید آنها به منظور تدوین برنامه تعدیل جمعیت. در همین حال، مشکلات اجتماعی ایجاد شده قادر به پیش بینی جهت گیری احتمالی سیاست‌های جمعیتی و ترویج توسعه متوازن جمعیتی بلندمدت است.

جوزف و همکاران (۲۰۱۸) تحقیقی با عنوان سیاست‌های جمعیتی، برنامه‌ها و محیط زیست انجام دادند. بیش از ۲۰۰ میلیون زن در کشورهای در حال توسعه ترجیح می‌دهند بارداری خود را به تعویق بیندازند یا به طور کلی بچه دار شدن را متوقف کنند، اما به روش‌های سنتی و کم‌اثرتر پیشگیری از بارداری متکی هستند یا از هیچ روشی استفاده نمی‌کنند زیرا دسترسی ندارند یا با موانع دیگری برای استفاده از پیشگیری از بارداری روبرو هستند. برنامه‌های تنظیم خانواده سابقه موفقیت آمیزی در کاهش بارداری‌های ناخواسته دارند و در نتیجه رشد جمعیت را کاهش می‌دهند. تخمین زده می‌شود که سالانه ۱۵ میلیارد دلار برای برنامه‌های تنظیم خانواده در کشورهای در حال توسعه مورد نیاز است و اهداکنندگان باید حداقل ۵ میلیارد دلار از مجموع آن را تأمین کنند، با این حال، کمک‌های مالی فعلی کمتر از یک چهارم این هدف بودجه است.

لی و همکاران (۲۰۱۷) تحقیقی با عنوان سیاست جمعیتی چین در چهارراه: تأثیرات و چشم‌اندازهای اجتماعی انجام دادند. این مقاله ابتدا تاریخچه سیاست جمعیتی چین از سال ۱۹۷۰ را در سه مرحله مرور می‌کند: ۱۹۷۰-۱۹۷۹، ۱۹۸۰-۱۹۹۹؛ و پس از سال ۲۰۰۰. ما تأثیرات سیاست جمعیتی چین، از جمله کاهش فشار بر محیط‌زیست و منابع چین، کاهش باروری، نسبت بالای هنگام تولد کمبود آینده نیروی کار، و پیری جمعیت ما همچنین مسائل اخلاقی ناشی از اجرای سیاست و نتایج آن را بررسی شد. در نهایت با اذعان به مشکلات پیش روی کشورهای غربی با باروری پایین و اقدامات متقابلی که انجام داده اند، بحث بر سر تعدیل احتمالی این سیاست را معرفی شد.

مقوله جوانی جمعیت از مهم‌ترین مسائل امروز کشور است، دغدغه سالمندی جمعیت کشور در آینده و کاهش نرخ باروری در حال حاضر، از مهم‌ترین مسائل نظام سلامت و کشور است و مسئولان مختلف با تبیین و آگاهی‌بخشی در تحقق سیاست‌های حوزه جمعیت نقشی مؤثر ایفا کنند. در این راستا در تحقیق حاضر به تحلیل سیاست‌های راهبردی اقتصادی، اجتماعی و مذهبی و اعتقادی سبک زندگی و خانواده در توسعه متوازن جوانی جمعیت پرداخته خواهد شد که در تحقیقات پیشین مغفول مانده است.

۱-۳- روش تحقیق

تحقیق حاضر با توجه به اهدافی که دارد جزء تحقیقات کاربردی است و از نظر فرایند انجاک جزء تحقیقات توصیفی و کیفی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق شامل خبرگان آشنا به موضوع هستند که با روش اشباع نظری حجم نمونه ۵۰ نفر خواهد شد. روش گردآوری داده‌ها کتابخانه‌ای و اسنادی است و ابزار گردآوری داده‌ها بانک‌های اطلاعاتی قوانین، نظرات متخصصین و مصاحبه می‌باشد جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده خواهد شد که طی سه مرحله کددهی باز، کددهی محوری و کددهی انتخابی انجام می‌گردد.

کدگذاری باز: در این نوع کدگذاری مفاهیم درون مصاحبه‌ها و اسناد و مدارک بر اساس ارتباط با موضوعات مشابه طبقه‌بندی می‌شوند.

کدگذاری محوری: دسته‌بندی اصلی (مانند ایده یا رویداد محوری) بعنوان پدیده تعریف می‌شود و سایر دسته‌بندی‌ها با این دسته‌بندی اصلی مرتبط می‌شوند. شرایط علی موارد و رویدادهایی هستند که منجر به ایجاد و توسعه پدیده می‌گردند.

کدگذاری انتخابی: مقوله محوری را به شکل نظام‌مند به دیگر مقوله‌ها ربط داده و آن روابط را در چارچوب یک روایت ارائه کرده و مقوله‌هایی را که به بهبود و توسعه بیشتری نیاز دارند، اصلاح می‌کند. نرم افزار مورد استفاده مکس کیودا و SPSS است.

۱-۴- یافته‌ها

۱-۴-۱- سیاست‌های راهبردی اجتماعی

جمعیت، محور و مرکز توسعه و تغییرات اجتماعی در جهان معاصر بوده است. تغییرات جمعیتی، تقریباً هر جنبه‌ای از زندگی ما و جهان پیرامون ما را تحت‌تأثیر قرار داده و اثرات متعددی بر خرده‌نظام‌های اجتماعی، اقتصادی، و محیطی وارد ساخته و منشأ تحولات چشمگیری در این حوزه‌ها گردیده است. ایران در قرن چهاردهم هجری شمسی با دگرگونی‌های اجتماعی متعددی همراه بوده است؛ به‌طوری‌که می‌توان این قرن را عصر دگرگونی‌های اجتماعی قلمداد کرد. روزگار ما در ابتدای قرن با انتهای آن بسیار متفاوت است، و جمعیت یکی از مهمترین اجزای این تفاوت بوده است. آینده نیز قطعاً متفاوت خواهد بود، تاحدی به‌دلیل تغییرات

جمعیتی که اکنون صورت می‌گیرد. در واقع، تغییرات جمعیتی و هر آنچه با آن مرتبط است، همگی امروزی را ساخته‌اند که در مقایسه با گذشته به‌نظر بیگانه می‌آید و آینده‌ای را می‌سازند که با امروز غریبه خواهد بود. در نیم قرن گذشته اکثر جمعیت در مناطق روستایی، و امروزه اغلب در مناطق شهری ساکن هستند، در گذشته اغلب جمعیت بی‌سواد، و حال اغلب باسواد هستند، در گذشته مردم در خانوارهای پرجمعیت زندگی می‌کردند و امروزه در خانوارهای کم‌جمعیت؛ در چند دهه گذشته از انفجار جمعیت و جوانی جمعیت صحبت می‌شد و حال آن که امروزه از کاهش جمعیت و سالمندی جمعیت صحبت می‌شود. با توجه به نتایج جدول ۱ می‌توان بیان داشت که مقدار ضریب همبستگی ۰.۵۲۰ است و سطح معناداری نیز کمتر از ۰.۰۵ می‌باشد و مقدار ضریب تعیین نشان می‌دهد که ۴۰ درصد تغییرات توسعه متوازن جوانی از طریق سیاست‌های راهبردی اجتماعی تبیین می‌گردد. بنابراین بین سیاست‌های راهبردی اجتماعی سبک زندگی و خانواده در توسعه متوازن جوانی جمعیت رابطه وجود دارد و فرضیه فوق مورد تایید است.

جدول ۱: نتایج فرضیه اول

فرضیه	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	سطح معناداری	وضعیت فرضیه
اول	۰.۵۲۰	۰.۴۰	۰.۰۰۰	تایید

۲-۴- سیاست‌های راهبردی مذهبی - اعتقادی

دین و تعلقات دینی یکی از عوامل تأثیرگذار در مباحث و مسائل جمعیتی، بخصوص باروری، است که کمتر مورد توجه جمعیت‌شناسان قرار گرفته است. از آنجا که فرهنگ و عوامل فرهنگی از جمله عواملی است که باروری در گروه‌های دینی را دستخوش تغییر می‌کند و اغلب ادیان الهی به مسائل اجتماعی توجه نشان می‌دهند و افزایش مولید و باروری زیاد را توصیه می‌کنند. با توجه به نتایج جدول ۲ می‌توان بیان داشت که مقدار ضریب همبستگی ۰.۳۲۰ است و سطح معناداری نیز کمتر از ۰.۰۵ می‌باشد و مقدار ضریب تعیین نشان می‌دهد که ۲۱ درصد تغییرات توسعه متوازن جوانی از طریق سیاست‌های راهبردی سیاست‌های راهبردی مذهبی - اعتقادی تبیین می‌گردد. بنابراین بین سیاست‌های راهبردی مذهبی - اعتقادی سبک زندگی و خانواده در توسعه متوازن جوانی جمعیت رابطه وجود دارد و فرضیه فوق مورد تایید است.

جدول ۲: نتایج فرضیه دوم

فرضیه	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	سطح معناداری	وضعیت فرضیه
پنجم	۰.۳۲۰	۰.۲۱	۰.۰۰۰	تایید

۳-۴- سیاست‌های کنترل جمعیت و خانواده

کنترل جمعیت و تحدید نسل، سیاستی است با روش‌های گوناگون که از سوی اندیشمندان کشورهای غربی اتخاذ و در سطح بین‌المللی به اجرا درآمده است؛ در حالی که این سیاست‌ها، مخالف آموزه‌های دینی ما و هدف آن، کاهش جمعیت جوامع مسلمان است و اجرای آن در کشورهای در حال توسعه و جوامع اسلامی، منجر به آسیب‌هایی در خانواده‌ها شده است. با توجه به نتایج جدول ۳ می‌توان بیان داشت که مقدار ضریب همبستگی ۰.۴۲۰ است و سطح معناداری نیز کمتر از ۰.۰۵ می‌باشد و مقدار ضریب تعیین نشان می‌دهد که ۲۲ درصد تغییرات توسعه متوازن جوانی از طریق سیاست‌های راهبردی سیاست‌های راهبردی کنترل جمعیت و خانواده تبیین می‌گردد. بنابراین بین سیاست‌های کنترل جمعیت و خانواده در توسعه متوازن جوانی جمعیت وجود دارد و فرضیه فوق مورد تایید است.

جدول ۳: نتایج فرضیه سوم

فرضیه	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	سطح معناداری	وضعیت فرضیه
هفتم	۰.۴۲۰	۰.۲۲	۰.۰۰۰	تایید

۵- بحث و نتیجه گیری

با توجه به یافته‌ها می‌توان بیان داشت که مقدار ضریب همبستگی ۰.۵۲۰ است و سطح معناداری نیز کمتر از ۰.۰۵ می‌باشد و مقدار ضریب تعیین نشان می‌دهد که ۴۰ درصد تغییرات توسعه متوازن جوانی از طریق سیاست‌های راهبردی اجتماعی تبیین می‌گردد. این یافته‌ها با نتایج تحقیقات ذکایی (۱۴۰۱) و بیگی و تیموری (۱۴۰۲) همسو است و همخوانی دارد. جمعیت، محور و مرکز توسعه و تغییرات اجتماعی در جهان معاصر بوده است. تغییرات جمعیتی، تقریباً هر جنبه‌ای از زندگی ما و جهان پیرامون ما را تحت تأثیر قرار داده و اثرات متعددی بر خرده نظام‌های اجتماعی، اقتصادی، و محیطی وارد ساخته و منشأ تحولات چشمگیری در این حوزه‌ها گردیده است. ایران در قرن چهاردهم هجری شمسی با دگرگونی‌های اجتماعی متعددی همراه بوده است؛ به‌طوری‌که می‌توان این قرن را عصر دگرگونی‌های اجتماعی قلمداد کرد. روزگار ما در ابتدای قرن با انتهای آن بسیار متفاوت است، و جمعیت یکی از مهمترین اجزای این تفاوت بوده است. آینده نیز قطعاً متفاوت خواهد بود، تاحدی به دلیل تغییرات جمعیتی که اکنون صورت می‌گیرد. در واقع، تغییرات جمعیتی و هر آنچه با آن مرتبط است، همگی امروزی را ساخته‌اند که در مقایسه با گذشته به نظر بیگانه می‌آید و آینده‌ای را می‌سازند که با امروز غریبه خواهد بود. در نیم قرن گذشته اکثر جمعیت در مناطق روستایی، و امروزه اغلب در مناطق شهری ساکن هستند، در گذشته اغلب جمعیت بی‌سواد، و حال اغلب باسواد هستند، در گذشته مردم در خانوارهای پرجمعیت زندگی می‌کردند و امروزه در خانوارهای کم‌جمعیت؛ در چند دهه گذشته از انفجار جمعیت و جوانی جمعیت صحبت می‌شد و حال آن‌که امروزه از کاهش جمعیت و سالمندی جمعیت صحبت می‌شود. تنها نکته ثابت در مورد جمعیت‌های انسانی این است که هیچ‌گاه ثابت نبوده و همواره پویا و در حال تغییر و تحول می‌باشند. بنابراین، به جمعیت بایستی نگاهی پویا داشت و متناسب با تغییرات و آینده‌نگری آن به اتخاذ سیاست‌ها و برنامه‌های مطلوب و پویا در راستای بهره‌برداری از فرصت‌ها و مقابله با چالش‌ها پرداخت. فرصت‌ها و چالش‌های جمعیتی همواره در حال تحول و شدن دائمی هستند. به بیان دیگر، ماهیت و نوع فرصت‌ها و چالش‌های جمعیتی در طول زمان متفاوت است. از این‌رو، تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های جمعیتی در هر دوره‌ای مستلزم معین ساختن جهات آسیب‌زا و مسئله‌آفرین روندهای جمعیتی از یک‌سو، و فرصت‌های برآمده از تحولات جمعیتی، از سوی دیگر است. هرچند همه دوره‌ها و مراحل گذار جمعیتی مستلزم سیاست‌گذاری است، ولی شاید سیاست‌گذاری در هیچ دوره‌ای به اندازه سال‌های اخیر، حساس، لازم و در صورت موفقیت، مؤثر نباشد.

با توجه به یافته‌ها می‌توان بیان داشت که مقدار ضریب همبستگی ۰.۳۲۰ است و سطح معناداری نیز کمتر از ۰.۰۵ می‌باشد و مقدار ضریب تعیین نشان می‌دهد که ۲۱ درصد تغییرات توسعه متوازن جوانی از طریق سیاست‌های راهبردی سیاست‌های راهبردی مذهبی- اعتقادی تبیین می‌گردد. این یافته‌ها با نتایج تحقیقات اسلامی و فرقانی (۱۴۰۲) و سهرابی (۱۴۰۰) همسو است و همخوانی دارد. قرآن کریم به صراحت درباره تولید و تکثیر نسل سخن نگفته، ولیکن برخی از آیات به ازدواج و آمیزش جنسی اشاره کرده‌اند که لازمه طبیعی آن تولید نسل و فرزندآوری است. به طور مثال آیاتی همچون «وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَى مِنْكُمْ» (نور/۳۲)؛ یعنی مردان بی‌زن و زنان بی‌شوهر را به نکاح درآورید و «فَأَنْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ» (نساء / ۳) گرچه صریح در موضوع افزایش جمعیت و تولید نسل نیست ولیکن پر واضح است که این معنا به دلالت التزامی از آنها استفاده می‌گردد. علامه طباطبایی یکی از فواید و حکمت‌های ازدواج از دیدگاه قرآن کریم را بقای نسل انسان و حفظ حیات نوع بشری داند. (طباطبایی، ۱۴۱۷، ج ۱۵، ص ۱۵) بنابراین، به طور قاطع می‌توان اذعان کرد که بر اساس نظریه مورد عنایت دین یکی از فواید ازدواج، ازدیاد نسل و تداوم آن است؛ یکی از آیاتی که مفسران در آن غرض از ازدواج را به طور عمده تولید مثل و زاد و ولد، دانسته‌اند آیه ۲۲۳ بقره است (قراقرتی، ۱۳۸۳، ج ۱، ص ۳۵۴) در این آیه می‌فرماید: «نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَاَنْتُوا حَرْثُكُمْ اَنْتُمْ شِئْتُمْ وَ قَدْ مَوَّاْ لَافْسِكُمْ» خداوند از زنان به عنوان کشتزار و از مردان به عنوان کسی که بذر در اختیار دارد و آن را می‌کارد، یاد کرده است که ثمره آن فرزند خواهد بود که جمله «وقدموا لانفسکم» بیانگر آن است. (طبرسی، ۱۳۷۲، ج ۲، ص ۵۶۴؛ طباطبایی، ۱۴۱۷، ج ۲، ص ۲۱؛ قرشی، ۱۳۷۷، ج ۱، ص ۴۱۲) در دوران معاصر نیز بسیاری از بزرگان اندیشه، پیام‌واژگان به کاررفته در آیات قرآن را به درستی دریافته، در توضیح و تبیین آن نکات قابل تاملی را گوشزد نموده‌اند که برخی از آنان در ذیل اشاره می‌گردد.

با توجه به یافته‌ها می‌توان بیان داشت که مقدار ضریب همبستگی ۰.۴۲۰ است و سطح معناداری نیز کمتر از ۰.۰۵ می‌باشد و مقدار ضریب تعیین نشان می‌دهد که ۲۲ درصد تغییرات توسعه متوازن جوانی از طریق سیاست‌های راهبردی سیاست‌های راهبردی

کنترل جمعیت و خانواده تبیین می‌گردد. این یافته ها با نتایج تحقیقات ذکایی (۱۴۰۱) و سهرابی (۱۴۰۰) همسو است و همخوانی دارد. جمعیت جوان به عنوان یکی از عوامل مهم اقتدار کشورها به شمار می‌رود. نیروی مولد و جوان به عنوان یکی از پایه های اصلی قدرت و رشد اقتصادی - اجتماعی کشورها محسوب می‌شود. قدرت و توسعه هر کشور در رابطه با نیروی انسانی و جمعیت معنا پیدا می‌کند. حرکت به سمت توسعه همه جانبه نیاز جدی به توسعه و ارتقاء سرمایه انسانی دارد. یکی از مهم ترین مولفه های سرمایه انسانی، وضعیت سلامت مردم است. خوشبختانه امید به زندگی زنان و مردان در کشورمان در طول ۴۵ سال گذشته افزایش چشمگیری داشته و در حال حاضر امید به زندگی به بیش از ۷۵ سال رسیده است. کشور ما سال ها از جمعیت جوان برخوردار بوده و همچنان لازم است این ثروت حیاتی حفظ و تقویت شود. متأسفانه در سال های اخیر روند باروری در کشور شیب نزولی داشته است. بررسی های انجام شده حاکی از آن است که نرخ باروری کلی از ۲.۱ در سال ۱۳۹۵ به ۱.۷۴ در سال ۱۳۹۸ رسیده است و در سال ۱۳۹۹ این روند کاهشی همچنان ادامه داشته و با سطح جانشینی فاصله زیادی دارد. با شیوع بیماری کووید-۱۹ از پایان سال ۱۳۹۸، انتظار می‌رود به دنبال بحران اقتصادی و شرایط خاص کنترل این بیماری، روند کاهشی میزان مولید در کشور همچنان تداوم داشته باشد. پیش بینی می‌شود در سال ۱۴۲۰ (در یک دوره بیست ساله)، جمعیت سالمندان کشور حدوداً دو برابر شود که این روند در دیگر کشورها طی ۱۰۰ سال اتفاق افتاده است. در قیاس با کشورهای منطقه نیز، روند سالمندی در کشور ما بسیار سریع تر از کشورهایی همانند عراق و پاکستان می‌باشد. از سال ۱۳۹۳، سیاست های کلی جمعیت در ۱۴ بند از سوی مقام معظم رهبری (مدظله تعالی) به همه دستگاه ها ابلاغ شد و بر ضرورت هماهنگی و تقسیم کار بین ارکان نظام و دستگاه های ذیربط برای اجرای دقیق، سریع و قوی این سیاست ها و گزارش نتایج رصد مستمر اجرای آنها، تأکید شده است. تحقق و اجرای درست این سیاست مهم و حیاتی، مستلزم اتخاذ نگاه جمعی و مسئولانه در کلیه سطوح قانونگذاری، اجرایی و نظارتی است. سیاستگذاران جمعیتی به دو طریق مستقیم و غیر مستقیم می‌توانند در تحولات جمعیتی یک کشور موثر واقع شوند. در حالی که سیاستگذاری هایی مانند تشویق مولید، مبارزه با مرگ و میر و یا پیشگیری از بارداری تأثیرات مستقیم و بلاواسطه بر عوامل جمعیتی دارند، در صورتی که سیاستگذاران دریابند که سیاست های مستقیم تأثیر چندانی بر افزایش جمعیت ندارد، تدوین سیاست های غیر مستقیم را در دستور کار خود قرار می‌دهند.

آنچه مسلم است امروزه بر نقش فرهنگ و ساختارهای فرهنگی بر تحولات جمعیتی و ضرورت توجه به این مقوله در سیاستگذاری و برنامه‌های کلان اجتماعی، تأکید می‌شود. کشور ما در دو دهه اخیر با اثرپذیری از اعمال برخی سیاست‌ها و بروز برخی تغییرات در سبک‌های زیستی، تحولات جمعیتی غیرمنتظره‌ای را تجربه کرده است که مهم‌ترین راهکار علاج وضعیت کنونی " فرهنگ‌سازی و ارائه الگوهای فرهنگی " است. تحولات اخیر جمعیتی کشور بیشتر از هر عاملی، ریشه و خاستگاه فرهنگی دارد که به تبع آن در دیگر حوزه‌ها بازتاب یافته و از آن‌ها نیز تأثیر پذیرفته است. بدیهی است که برون رفت از این وضعیت نیز مستلزم ایجاد تحولات فرهنگی و ساختاری به صورت توأمان در جامعه است که همت مسئولان را می‌طلبد. تقویت باورهای دینی و التزام به ارزشهای اسلامی و انسانی در امر خانواده و هم چنین تسهیل شرایط ازدواج جوانان و حتی تعدد زوجات توسط کسانی که توانایی رعایت دستورات اسلامی را در این رابطه دارند از جمله راهکارهایی برای جلوگیری از آسیب ها در این زمینه است. ایجاد شغل های مناسب و پایدار برای جوانان باعث می‌شود که افراد بیشتری تمایل به تشکیل خانواده و فرزندآوری داشته باشند. حمایت از اشتغال زنان و فراهم‌سازی شرایط کاری انعطاف‌پذیر نیز در این زمینه می‌تواند مؤثر باشد. دسترسی به آموزش باکیفیت و ایجاد فرصت‌های برابر تحصیلی می‌تواند نگرانی‌های خانواده‌ها در مورد آینده فرزندان را کاهش دهد و آن‌ها را به داشتن فرزندان بیشتر تشویق کند. نظام آموزشی باید به‌گونه‌ای طراحی شود که نه تنها از لحاظ تحصیلی بلکه از لحاظ تربیتی نیز حمایت‌کننده خانواده‌ها باشد. برنامه های کار-خانواده محور که به والدین اجازه دهد تا بین کار و زندگی شخصی تعادل برقرار کنند، می‌تواند به کاهش استرس و افزایش تمایل به فرزندآوری کمک کند. این پژوهش به صورت مقطعی انجام شده است. به این دلیل، نتیجه‌گیری درباره علیت را دشوار می‌سازد. آسیب شناسی قانون توسعه جمعیت جوان با توجه به مولفه های شناسایی شده می‌تواند به عنوان تحقیق آتی مورد توجه قرار گیرد.

۱. اسلامی، روح اله و فرخاری، محبوبه، (۱۴۰۲)، بررسی چرخه‌ی سیاست‌گذاری افزایش جمعیت در جمهوری اسلامی ایران (با تمرکز بر دوره‌ی چهارم سیاست‌های جمعیتی)، ۳۴-۶۶.
۲. بالاخانی، قادر. (۱۴۰۱). بررسی کیفی نگرش به سیاست‌های جمعیتی و فرزندآوری (مطالعه موردی جوانان استان اردبیل). مطالعات راهبردی زنان، ۲۴(۹۶)، ۳۹-۶۷.
۳. برایسون، جان. ام (۱۳۸۱)، برنامه‌ریزی استراتژیک برای سازمان‌های دولتی و غیر انتفاعی، مترجم عباس منوریان، تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.
۴. بیگی، جمال، تیموری، مهرداد. (۱۴۰۲). جرم‌انگاری رفتارهای مغایر با افزایش جمعیت و فرزندآوری در قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت. فصلنامه جمعیت و پیشرفت، ۱(۲)، ۴۵-۷۷.
۵. تقی‌زاده، احمد، منصوری‌زاده، خلیل، موسوی، سیده‌سارا. (۱۴۰۲). ظرفیت‌سنجی قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت در جهت تحقق سیاست‌های کلی تأمین اجتماعی؛ با تأکید بر موضوع فرزندآوری. پژوهش‌های حقوقی، ۴(۹)، ۲۳-۴۴.
۶. ترکاشوند مرادآبادی، محمد، شمس قهفرخی، فریده، زندی‌ناوگران، لیلا. (۱۴۰۲). تغییرات جمعیتی ایران و پیامدهای امنیتی آن در آینده. مطالعات توسعه اجتماعی-اقتصادی، ۱(۱)، ۲۳۰-۲۶۳.
۷. جعفری، سارا، (۱۴۰۱)، قانون جوانی جمعیت و تهدید نسل، کنگره دانشجویان حقوق، علوم سیاسی و علوم اجتماعی، تهران، ۹۸-۱۲۲.
۸. روستائی، مهرانگیز، مقدسی، محمد باقر. (۱۴۰۱). ارزیابی سیاست‌های جمعیتی در سنجه اصول جرم‌انگاری؛ با تأکید بر قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت. پژوهش‌های حقوق جزا و جرم‌شناسی، ۱۰(۲۰)، ۱۱۷-۱۵۰.
۹. صادقی، رسول، عباسی‌شوازی، محمد جلال، محمودیانی، سراج‌الدین. (۱۳۹۴). تورم جوانی جمعیت در ایران: خلأهای تحقیقاتی و الزامات سیاستی. نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران، ۱۰(۱۹)، ۹-۴۳.
۱۰. سهرابی، حمیدرضا. (۱۴۰۱). بررسی راهکارهای افزایش جمعیت در ایران براساس سبک زندگی اسلامی. پژوهش‌نامه فرهنگ و معارف دینی، ۱۲(۱)، ۳۵-۴۶.
۱۱. شمس قهفرخی، فریده، عسکری‌ندوشن، عباس، عینی‌زیناب، حسن، روحانی، علی، عباسی‌شوازی، محمد جلال. (۱۴۰۰). چالش‌های اجرای سیاست‌های تشویقی فرزندآوری: مطالعه‌ای کیفی در شهر اصفهان. نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران، ۱۶(۳۲)، ۷۹-۱۱۲.
۱۲. کرمی، علی، آبرومند، جمال. (۱۴۰۲). اولویت‌دهی مشوق‌های قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت برای برنامه هفتم توسعه در قالب اسناد بالادستی با رویکرد آینده‌نگاری راهبردی. آینده پژوهی انقلاب اسلامی، ۴(۴)، ۱۴۱-۱۶۸.
۱۳. محزون، علی‌اکبر، (۱۴۰۲)، اثربخش‌سازی سیاست‌های جمعیتی در چارچوب مدل‌های: گذار جمعیتی، اقتصاد خانوار و اندازه‌گیری تعیین‌کننده‌های بلافصل فرزندآوری در ایران. فصلنامه جمعیت و پیشرفت، ۱(۲)، ۸۹-۷۷.
۱۴. ابادری، یوسف، چاوشیان، حسن (۱۳۸۱). از طبقه اجتماعی تا سبک زندگی، رویکرد‌های نوین در تحلیل جامعه‌شناختی هویت. نامه‌ی علوم اجتماعی، شماره ۲۰، پاییز و زمستان، ص ۷۱-۹۸.
۱۵. آجیلی، هادی، بیکی، مهدی (۱۳۹۳). کالبد شکافی سبک زندگی در جامعه سرمایه‌داری. فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان درمانی، ویژه‌نامه (سبک زندگی) سال چهارم، شماره ۱۳، بهار ۹۳.
۱۶. باینگانی، بهمن. ایراندوست، سید فهیم، احمدی، سینا (۱۳۹۲). سبک زندگی از منظر جامعه‌شناسی: مقدمه‌ای بر شناخت و واکاوی مفهوم سبک زندگی. مجله مهندسی فرهنگی، پاییز، شماره ۷۷.
۱۷. بودریار، ژان (۱۳۹۴). جامعه مصرفی، اسطوره‌ها و ساختارها. ترجمه پیروز ایزدی. تهران: نشر ثالث، چاپ پنجم.
۱۸. بوردیو، پی‌یر (۱۳۹۱). تمایز: نقد اجتماعی قضاوت‌های ذوقی. ترجمه حسن چاوشیان. چاپ دوم. تهران: نشر ثالث.
۱۹. حیدری‌نیا، علی و دیگران (۱۳۹۴). بررسی رابطه جامعه‌شناختی باورهای دینی و سبک زندگی اسلامی مطالعه موردی شهرستان زاهدان. همایش ملی هزاره سوم و علوم انسانی، شیراز خرداد ۱۳۹۴.

۲۰. رحمت آبادی، الهام. آقا بخشی، حبیب (۱۳۸۵). سبک زندگی و هویت اجتماعی جوانان. فصلنامه علمی پژوهشی رفاه

اجتماعی، سال پنجم، شماره ۲۰.

21. Arnason A, Langarica N, Dugas LR, Mora N, Luke A, Markossian T(2020). Family-based lifestyle interventions: What makes them successful? A systematic literature review. *Prev Med Rep.* 3(90).1-22.

22. Chen,M(2023). Can Quantitative Easing Population Policy Rescue China's Sinking Fertility Rate? A Comparative Examination between Jiangsu and Zhejiang. *International Economic Review.*2(10), 100-119.

23. Do,M(2018). China's population policies: Past, present and future. *ACE Arquitectura Ciudad y Entorno* 12(36):201-218.

24. Dühr, S. (2024). Population Growth and Distribution in Australia: Policy and Governance Challenges for a More Balanced Settlement Structure. *Urban Policy and Research*, 42(2), 109–123.

25. Kolk, M. (2021) 'Government Transfers to Parents and Population Policy in a Global Perspective: An Economic Demographic Perspective', *The Journal of Development Studies*, 57(9). 1483–1498. .

26. Jiang Q, Li S, Feldman MW. (2017).China's Population Policy at the Crossroads: Social Impacts and Prospects. *Asian J Soc Sci.*41(2):193-218.

27. Goldstone, J.A.; May, J.F(2023). How 21st Century Population Issues and Policies Differ from Those of the 20th Century. *World3*, (9), 467-476.

28. Speidel JJ, Weiss DC, Ethelston SA, Gilbert SM(2019). Population policies, programmes and the environment. *Philos Trans R Soc Lond B Biol Sci.*364(1532):3049-65.

29. Yidie Lin, Baiyang Zhang, Meijing Hu, Qiang Yao, Min Jiang, Cairong Zhu, (2024).The effect of gradually lifting the two-child policy on demographic changes in China, *Health Policy and Planning*, 39(4). 363–371

30. Zhai, Z., & Jin, G. (2023). China's family planning policy and fertility transition. *Chinese Journal of Sociology*, 9(4), 479-496

31. Adler, Alfred(1997). *Understanding Life An Introduction to the psychology*. Translated by colinBrett

32. *BusinesDictionary* online. <http://www.businessdictionary.com>, view date: 2017/10/21

33. *Cambridge Dictionary* online. <http://dictionary.cambridge.org/dictionary>, view date:2017/10/20

34. *Longman Dictionary* online. <https://www.ldoceonline.com/dictionary>, view date: 2018/ 10/ 21

35. *MACMILLACN Dictionary* online. <http://www.macmillandictionary.com> , view date :2018/10/21

36. *Merriam Webster dictionary* online. <https://www.merriam-webster.com> , view date: 2018/10/19

37. *Oxford ADVANCED LERANER'S Dictionary* , 2005(offset), 7

38. Bennett, W. L. 1998. The uncivic culture: Communication, identity, and the rise of lifestyle politics. *PS: Political Science and Politics* 31 (4): 741-61

39. Miles and et.al (2002), "The changing consumer: Markets and meanings", London , Rotledge.

40. Woodward, K (1997). *Identity and difference* ,London: Sage.

Shahm, V et al (2007), "Political consumerism: How Communication and Consumption orientations Drive lifestyle politics" , *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*.

- Ziegenspeck, Svantje (2004), "lifestyles of private forest as an indication of social change", forest policy and economics, 6.
- Cockrham, W. C. & Rutten, A. & Abel, T. (1997)» Conceptualizing Contemporary Health Lifestyles, Moving Beyond Weber. The sociological Quarterly»38(2(
- Cockrham, W. C. (2000) The Sociology Of Health Behavior and Health Lifestyles. London: Prentice Hall college
- Williams, S. J. (1995) Theorizing Class, Health and Lifestyles: Can Bourdieu Help Us.